

Borgernes it-rettigheder

Status på borgernes it-rettigheder

Kender du dine it-rettigheder?

- Er internetadgang noget man har ret til, eller afhænger det af hvor man bor og hvor mange penge man har?
- Må din chef kontrollere din elektroniske post på arbejdspladsen?
- Skal du selv betale porto, hvis du vil returnere den røde skindjakke, du har købt på internettet?
- Er det tilstrækkeligt at sende en e-mail til kommunen, når den har bedt om oplysninger fra dig – eller har du pligt til at sende et brev med din underskrift?
- Må du indsætte et link på din personlige hjemmeside, som henviser til et billede på en fremmed hjemmeside? – Må du indsætte selve billedet på din egen hjemmeside?
- Må du brænde en kopi af en af dine cd'er for også at kunne høre den i bilen til og fra arbejde?

Det it-baserede samfund betyder, at mange af vores daglige gøremål ændrer karakter. Enten gør vi, som vi hele tiden har gjort blot med nye midler, eller også bruger vi de nye teknologiske muligheder til at gøre ting, som vi ikke tidligere har haft mulighed for at gøre.

Under alle omstændigheder kan det it-baserede videnssamfund tit gøre os usikre på, hvad vi må og ikke må, når vi kommunikerer og udveksler oplysninger via internettet, ligesom vi ofte ikke ved, hvad vi kan forvente af andre i forhold til os selv.

I denne rapport har vi beskrevet de ting, der er tilstrækkeligt afklarede til, at man overhovedet kan tale om regler og normal praksis, der har udviklet sig i mellem dig som borger i det it-baserede videnssamfund og de aktører, du møder ved dagligdags handlinger på internettet og med digitale varer.

Har du en "ret", må du nødvendigvis også have en person, virksomhed eller myndighed at gøre din ret gældende over for. Du må altså kunne kræve, at din rettighed respekteres af andre - din ret

modsvares således af en pligt for andre. Rapporten her fokuserer på de rettigheder, du kan gøre gældende over for offentlige myndigheder, andre borgere eller virksomheder, når du som borger er aktiv det it-baserede videnssamfund. Eller lidt mere forenklet: Hvad kan du forvente af andre, og hvad har du selv lov til, når du bruger it?

Oversigt over rettighedsområder

I de følgende afsnit vil du kunne se, hvilke rettigheder du har på forskellige områder inden for it. Afsnittene er inddelt i følgende temaer:

1. Adgang til den nye informationsteknologi
2. Ytringsfrihed
3. Registrering og overvågning
4. Forbrugerrettigheder
5. Elektronisk sagsbehandling i det offentlige
6. Kopiering/ophavsret

1. Adgang til den nye informationsteknologi

Hvad nytter det med alle de nye muligheder med it, hvis du ikke har adgang til en computer og internet¹? Har du som borger i Danmark ret til internetadgang? Og selv om du har adgang, er det jo ikke det samme som, at du også kan finde ud af at bruge udstyret og programmerne. Har du ret til at modtage undervisning i brug af computer?

Retten til en forbindelse til internettet

For at få adgang til internettet skal du som minimum bruge en computer og en telefonlinie. Selvom det danske telemarked er liberaliseret², har alle danskere ret til mod betaling at få oprettet en telefonlinie. Din rettighed er sikret ved, at der i den danske telelovgivning er en særlig regel om forsyningspligt. Denne forsyningspligt indebærer, at et teleselskab har pligt til at levere f.eks. telefonlinier og ISDN-forbindelser³ overalt i landet. It- og

¹ Internet er et verdensomspændende netværk, som kobler lokale netværk sammen til et stort net.

² Liberaliseret: Gjort frit. Alternativt: Åbent for andre end TDC.

³ ISDN, Integrated Services Digital Network, er en teknologi, der gør det muligt at transportere større mængder data end ved en almindelig telefonforbindelse (64-128Kbps).

telestyrelsen fastsætter samtidig en maksimalpris for, hvad det må koste dig at købe disse grundlæggende teleydelser.

I øjeblikket er det TDC, der har forsyningspligten. Langt de fleste danskere har dog flere teleselskaber at vælge imellem. Har du først fået adgang til telenettet, har du nemlig fået adgang til at vælge mellem de virksomheder, der tilbyder adgang til selve internettet.

Forsyningspligten giver dig i dag ret til hos TDC at få oprettet en almindelig telefonforbindelse, en ISDN-forbindelse eller et fast kredsløb⁴. Forsyningspligten omfatter også særlige teletjenester til handicappede i form af de såkaldte teksttefontjenester til personer med hørehandicap. Som en del af denne tjeneste skal der også tilbydes internetadgang. Ligeledes er der oprettet en særlig nummeroplysningstjeneste til bl.a. døve, blinde, bevægelseshæmmede og personer med en række andre handicap.

Forsyningspligten pålægger ikke internetudbydere⁵ pligt til at levere adgang til internettet. Så selv om du i praksis har adgang til at vælge mellem en lang række internetudbydere, når du først har adgang til telefonnettet, betyder det altså ikke, at en internetudbyder har pligt til at tage dig som kunde.

Forsyningspligten omfatter ikke ADSL-forbindelser⁶ eller såkaldte bredbåndsforbindelser, som kan overføre data med langt højere hastighed end almindelige telefon- og ISDN-forbindelser. Priser og udbud på bredbåndsforbindelser er alene reguleret af konkurrencen på telemarkedet.

Retten til at lære at anvende en computer og surfe⁷ på internettet

Grundlovens § 76 sikrer retten til fri undervisning i folkeskolen, og folkeskolelovens § 9 nævner tekstbehandling og teknologi som mulige valgfag på 8. – 10. klassetrin. Men hverken Grundlov eller

⁴ Et fast kredsløb er en permanent åben forbindelse mellem to telefonnumre. Bruges typisk kun af virksomheder pga. prisen.

⁵ Det er internetudbyderen, som giver dig adgang til selve internettet, når din computer har ringet op til internetudbyderens webserver eller mailserv (internetcomputer)

⁶ ADSL, Asymmetric Digital Subscriber Line, er en teknologi, der gør det muligt at transmittere store mængder af data på en almindelig pc via telefonnettet (fra 256 Kbps til 2 Mbps)

⁷ At surfe vil sige, at man bevæger sig rundt på internettet ved at klikke sig ind på hjemmesider.

folkeskolelov indeholder en ret til gratis at blive undervist i at betjene en computer eller finde rundt på internettet. I praksis er computeren dog en integreret del af de fleste folkeskolars dagligdag og et meget brugt undervisningsmiddel.

Som voksen med folkeskolen bag dig har du ingen særlige rettigheder i forhold til at lære at bruge computer og internet. Det er helt op til dig selv at finde brugbare tilbud om undervisning i brugen af it – men udbuddet er stort og kan blandt andet findes på arbejdsmarkedsuddannelserne, handelsskoler, aftenskoler, i foreninger mv.

Har du ikke selv adgang til internettet, kan du bruge folkebibliotekerne. I 2000 blev biblioteksloven ændret, så bibliotekerne nu har pligt til at tilbyde borgerne adgang til internettet. Du har med andre ord ret til på dit lokale bibliotek at få adgang til internettet. Du kan bruge internetadgangen på biblioteket til at finde uddannelsestilbud. Eksempelvis kan man søge på netadressen www.efteruddannelse.dk

Yderligere information:

[Grundloven § 76](#)

[Folkeskoleloven § 9](#)

[Biblioteksloven \(Lov om biblioteksvirksomhed\)](#)

2. Ytringsfrihed

Må du skrive på din personlige hjemmeside, at borgmesteren er en nar? Er det ulovlig censur, hvis din internetudbyder spærrer for, at du kan læse f.eks. hjemmesider med nazistisk indhold på internettet?

Ytringsfriheden, dvs. retten til at give sin mening til kende, er grundlæggende i ethvert demokratisk samfund.

Informationsteknologien og særligt internettet har givet os helt nye muligheder for som privatpersoner at komme med ytringer, som er tilgængelige for et stort antal mennesker over alt i verden.

Retten til at ytre sig og retten til at læse andres ytringer

Internet er underkastet de samme regler som andre medier, dvs. Grundlovens § 77 og den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Du kan altså frit ytre dig på internettet. Du skal dog være opmærksom på, at du kan komme til at stå til ansvar for de ytringer, du kommer med på din hjemmeside eller i diskussioner på internettet. F.eks. kan nedsættende eller ubegrundede beskyldninger mod enkeltpersoner

indklages for en domstol af personer, som føler sig krænkede af det, du har skrevet på din hjemmeside.

En internetudbyder er ikke forpligtet til at stille al indhold på internettet til rådighed for brugerne. Du bør derfor være opmærksom på, om en internetudbyder lægger begrænsninger på, hvilket materiale du får adgang til. Typisk vælger internetudbydere at begrænse adgangen til de såkaldte nyhedsgrupper på internettet, men der er også eksempler på, at internetudbydere blokerer for adgang til bestemte sider på internettet.

Beskyttelse mod injurier og chikane

Du må ikke "krænke en andens ære" ved f.eks. at sige noget, som kan få andre til at se ned på en person (straffelovens §§ 267, 269-271). Dette gælder også på hjemmesider og i e-mails. Rent juridisk skelner man mellem "ringeagtsytringer" og "sigtelser". En sigtelse er en konkret beskyldning om, at en person f.eks. er en "tyveknægt", "narkoman" eller "morder". Hvis nogen skriver på deres hjemmeside, at du f.eks. er en tyveknægt, så skal de kunne bevise dette. Ellers kan du få rettens ord for, at det ikke er korrekt.

Almindelige ringeagtsytringer er vanskeligere at forsvare sig imod, da det kan være vanskeligt at afgøre, om en person er en "når". Derfor er det ikke tilladt at offentliggøre den slags nedsættende betegnelser blot med det formål at nedgøre andre. Tilsvarende er det forbudt f.eks. at lægge bestemte grupper for had⁸. Dette fremgår af straffelovens "racismeparagraf" (§ 266 b).

Du skal være opmærksom på, at din ytringsfrihed gælder dine egne ytringer. I afsnit 6 om digital kopiering og ophavsret står der mere om, hvad du må med hensyn til at lægge andres materiale ud på internettet. Du bør også være opmærksom på reglerne om at samle og videregive persondata, som er beskrevet i kapitel 3.

Forulempelser

Må du sende mængdevis af e-mails til en bestemt person for at gøre det klart, at du ikke bryder dig om vedkommende?

Ligesom med ærekrænkelserne gælder der tilsvarende regler for forulempelser (Straffelovens § 265). Du må ikke forulempe andre

⁸ d.v.s. true, forhåne eller nedværdige en gruppe af personer p.gr.a. race, hudfarve, tro mv.

mennesker – heller ikke ved brug af internet. Forulempelser kan bestå af trusler eller æreskrænkelser, men også det at kontakte en anden person gentagne gange uden at fremsætte trusler eller lignende kan være forulempende, også hvis det foregår over e-mail. Du må altså ikke overdygne en anden persons e-mailadresse med store mængder af e-mails, som blot tjener til at forulempe vedkommende, og som f.eks. gør det vanskeligt for personen at bruge sin e-mailadresse til almindelig dagligdags kommunikation.

Hvis du forulemper andre ved brug af e-mail eller på anden vis kan politiet give dig en advarsel (et polititilhold). Yderligere forulempelser bliver herefter strafbare.

Danmark er omfattet af EU's e-handelsdirektiv⁹, som indeholder regler om tjenesteudbyderes¹⁰ ansvarsfrihed for overførelse og opbevaring af "ulovlig information". Direktivet er gjort til dansk ret ved e-handelsloven¹¹.

E-handelsloven fastslår, at tjenesteudbydere, f.eks. din internetleverandør, som udgangspunkt ikke er erstatningsansvarlige eller strafferetligt ansvarlige for oplysninger, som tjenesteudbyderen opbevarer eller videresender som led i elektronisk kommunikation. Tjenesteudbyderen kan under normale omstændigheder ikke gøres ansvarlig for overførelse af information via f.eks. internettet. Tjenesteudbydere, der lagrer information for deres kunder (hosting), er heller ikke ansvarlige for indholdet af eksempelvis hjemmesider, forudsat at tjenesteudbyderen ikke har kendskab til eventuelt ulovligt indhold, og at tjenesteudbyderen hurtigt efter kendskab fjerner materialet.

Tjenesteudbydere kan ikke pålægges en generel pligt til at overvåge f.eks. de hjemmesider, som de hoster, eller andre informationer som lagres eller sendes i deres systemer.

Hvad gør du, når du ikke får din ret?

Hvis du føler dig krænket eller føler dig forulempet, og du ikke mener, at du kan komme videre med at rette op på dette ved at

⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked.

¹⁰ Tjenesteudbyder: Er en virksomhed, som tilbyder en ydelse til brugerne af nettet. F.eks. bestilling af billetter eller mulighed for at spille onlinespil med andre brugere af tjenesten.

¹¹ Lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel.

kontakte den anden part, så kan du gøre udbyderen opmærksom på problemet og anmelde dette til politiet.

Yderligere information:

[Grundloven § 77](#)

[Den europæiske menneskerettighedskonvention](#)

[Europarådets erklæring om kommunikationsfrihed på internettet](#)

[Straffeloven](#), se § 265, 266b og 267, 269-271, 273 stk. 1,

Knud Waaben, Strafferettens specielle del 5. udg. (1999), s. 210-211 og 213-234

Vagn Greve, Strafansvar, 3. udg.(1988), s. 171-176,

Kommenteret straffelov, Strafferettens specielle del 7. udg. (2001) s. 344-346

[e-handelsloven](#)¹²

3. Registrering og overvågning

Er du anonym på internettet?

Det siges ofte, at det er nemt for fremmede at følge med i, hvad du foretager dig på internettet. Det er imidlertid ikke nemt blot at "koble" sig på internettet og aflytte på samme måde, som man måske kendte det i gamle dage med telefonaflytning ved hjælp af at sætte et par ekstra ledninger på en telefonledning. Når man taler om, at man kan "aflytte" internettet, så skyldes det, at internettet ofte fungerer ved, at det i praksis er kopier af informationer, som man sender over internettet.

Langt den største risiko for at blive "aflyttet" ligger derfor ikke i, at selve kommunikationssignalerne bliver aflyttet, men i at fremmede får adgang til afsenderens eller modtagerens udstyr og dér kan læse kopier af de informationer, som er blevet sendt. Ud over på dit lokale udstyr, så vil der også ofte i en kort periode ligge en kopi af de data, der bliver sendt, hos de internetudbydere, som afsenderen og modtageren benytter. Det er derfor også vigtigt, at din internetudbyder har sikret sine internetservere mod uønsket adgang udefra.

Enhver internet-kommunikation styres af computere, der som grundlag for denne styring registrerer et antal informationer om, hvem der kommunikerer, hvornår og hvordan. Al denne information efterlades i de tilsluttede computere i kortere eller længere tid. Man taler om, at internet-brugerne har efterladt sig "elektroniske spor".

¹² "[Lov om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel](#)"

Det er sådanne spor, der kan give mulighed for at overvåge personers færden på internet, og som f.eks. kan bruges til uønsket registrering om personlige præferencer eller interesser. Hvilke spor, der nærmere bestemt er tale om, afhænger af de anvendte internet-tjenester. Registrering af personoplysninger må dog ikke foretages ganske frit, i det der findes lovregler på dette område (Persondataloven).

Ved anvendelse af web-tjenester (læsning af hjemmesider mv.) efterlader brugeren i kortere eller længere tid information om sin identitet og færden på serveren, dvs. den computer, der styrer kommunikation til og fra web-siden.

Når du surfer ind på en hjemmeside, sender din computer besked om din IP-adresse¹³ til udbyderen af hjemmesiden. Denne IP-adresse skal udbyderen af hjemmesiden bruge for at kunne sende hjemmesidens indhold til din computer. Med mindre man har sin helt egen direkte adgang til internettet, så vil den dog kun kunne vise udbyderen af hjemmesiden, hvilken internetudbyder du benytter. Det vil ikke være muligt at se præcis hvem af internetudbyderens kunder, der er tale om.

I mange tilfælde vil du herudover efterlade dig en række tekniske informationer om, f.eks. hvilken software mv. du benytter dig af, og hvordan din computer er indrettet, bl.a. hvordan den kobler sig op på internettet.

Mange hjemmesider bruger såkaldte cookies til at supplere en slags genkendelse mellem brugeren af en web-side og udbyderen af web-siden. En cookie er en lille datamængde, som efter brugen af en web-side lagres på din computer med henblik på at blive hentet frem, næste gang du går ind på den pågældende hjemmeside. Med mindre du har slettet din cookie, vil du nu opdage, at web-siden på forhånd kender f.eks. din adresse (såfremt den er indtastet) og muligvis også dine præferencer (hvis f.eks. web-siden fungerer som en elektronisk markedsplads).

Hvis du surfer meget på internettet, vil du typisk have et tilsvarende stort antal cookies lagret på din pc. Den enkelte hjemmeside kan dog normalt ikke læse cookies, der er lagt på din computer af andre hjemmesider, lige så lidt som den kan anvende cookies til at finde ud af, hvilke andre hjemmesider brugeren har benyttet. Det er muligt at indstille det program, man bruger til at surfe på internettet med,

13 IP-adressen - Internet Protocol - er en "teknisk" 12-cifret adresse, som computeren bruger til at finde frem til en anden bestemt computer på internet.

således at der ikke bliver lagt cookies på pc'en. Derved bliver det vanskeligere for andre brugere af din pc at se, hvad du har foretaget dig på internet, men det bliver også mere besværligt for dig selv, når du skal bruge personligt tilpassede sider på internettet.

En særlig problemstilling opstår, når du indtaster oplysninger i en "formular" på en hjemmeside. Dette forekommer f.eks. hyppigt i de søgemaskiner¹⁴, der ofte anvendes til at finde vej på internet. Findes der reklamespots på søgemaskinens web-side, kan det ske, at dine indtastninger i formularen af tekniske årsager bliver videresendt til den web-side, hvorfra reklamen hentes, eksempelvis et reklamebureau. Denne praksis kan give mulighed for en vis registrering af personlige oplysninger om den enkeltes præferencer.

Blandt andet for at nedbringe ventetiderne, når man skal ind på en hjemmeside, vil de fleste browser¹⁵-programmer lagre de hjemmesider, du besøger, på dit eget udstyr med henblik på genbrug. Du slipper så for at hente siden langvejs fra via internettet, men kan i stedet hente den direkte til din skærm fra din egen computer. Denne lagring giver ikke anledning til problemer, så længe du bruger din egen private computer, men ved brug af fremmed udstyr (f.eks. på arbejdspladser, biblioteker, internet-cafeer eller andre offentlige computere) kan de lagrede, såkaldte cache-filer, frit læses af andre, medmindre der er truffet særlige forholdsregler for at afskære dette.

Desuden gemmes adresserne på alle de web-steder, du har besøgt i en given periode, i en såkaldt historik-fil på den computer du har benyttet. Alle, der kan få adgang til denne historik-fil, kan nøjagtigt få at vide, hvilke web-steder du har besøgt.

Hvis kommunikation med e-post eller via World Wide Web¹⁶ foregår ved hjælp af arbejdsgiverens e-post- eller www-server, er det som udgangspunkt teknisk muligt for arbejdsgiveren at få ubegrænset adgang til at overvåge de ansattes kommunikation (Se også afsnittet om overvågning af arbejdspladsen).

14 En søgemaskine eller søgerobot er et program, der læser www-dokumenter med det formål at finde bestemt information eller opbygge en database, der gør informationsøgning hurtigere og nemmere.

15 En browser er et program, der anvendes til www-tjenester - en grænseflade eller "vindue" til internettet.

16 World Wide Web eller WWW er betegnelsen for den grafiske del af internettet, dvs. samlede mængde af hjemmesider på nettet.

Myndigheders og private virksomheders registrering og overvågning af borgere

Må pornogrossisten, der sælger sexfilm på internettet, eller skilsmisseadvokaten med egen netpraksis registrere e-mailadresser på dem, der besøger deres hjemmeside? Må de sælge deres kundeoplysninger videre til brug for andre virksomheders markedsføring?

Må en kommune eller en virksomhed overvåge de ansattes brug af internettet – og har chefen fri adgang til at læse alle dine e-mails?

Persondataloven (Lov om behandling af Personoplysninger) giver svarene på disse spørgsmål. Her findes reglerne for, hvordan både det offentlige og private virksomheder m.v. må behandle de personoplysninger, som de får via elektronisk databehandling – f.eks. ved indsamling og registrering af oplysninger om borgere eller kunder via internettet. Det kan være, når du skifter læge eller sender skatteoplysninger via internettet, eller det kan være, hvis du i forbindelse med køb af en vare eller en tjenesteydelse via internettet giver oplysninger om din person.

Persondataloven opstiller også regler for, hvor grænserne går, når en ejer af en virksomhed eller en offentlig myndighed ønsker at kontrollere eller overvåge de ansattes brug af internettet.

Det gælder for de fleste regler i Persondataloven, at de hviler på et skøn, dvs. en konkret vurdering i hver enkelt tilfælde om grænserne, for hvad man kan tillade sig, er overtrådt. Er du i tvivl, kan du søge råd hos Datatilsynet. Du kan også finde information om Persondataloven på Datatilsynets hjemmeside www.datatilsynet.dk.

Registrering af besøgende på internettet

Har man oprettet en hjemmeside på internettet, må man godt indsamle og registrere anonyme "hits" – dvs. besøg – på hjemmesiden, og man må også registrere anonyme profiler for f.eks. at kunne afgøre, om det er de samme, der besøger ens hjemmeside flere gange. Oplysninger/profiler betragtes ikke som anonyme, hvis de kan føres tilbage til en bestemt person, f.eks. ved hjælp af e-mailadresse, IP-adresse eller andre koder eller kendetegn.

Hvis oplysninger om "hits" eller profiler ikke er anonyme, må indehaveren af hjemmesiden kun indsamle, registrere eller videresende oplysningerne, hvis det er nødvendigt for, at

virksomheden kan varetage sine berettigede interesser eller for, at myndigheden kan løse sine opgaver Dette kan f.eks. være afvikling af driften eller udarbejdelse af en statistik, som bl.a. kan bruges til at forbedre opbygningen af hjemmesiden. Hvis du har givet udtrykkeligt samtykke, må hjemmesideindehaveren dog som udgangspunkt altid behandle oplysningerne.

Ofte kan du opleve, at ejeren af en hjemmeside vælger, at han ikke vil lade dig se den, med mindre du indtaster f.eks. dit navn eller e-mailadresse (f.eks. for at blive medlem af en særlig vip-klub). I denne situation må du altså vælge, om du vil se indholdet på hjemmesiden, når du samtidig ved, at du bliver registreret.

Registrering af handlende på internettet

Når du som forbruger køber varer på internettet af private virksomheder, vil virksomheden ofte få en række oplysninger om dig (køn, navn, adresse, telefonnummer mv.). Disse oplysninger betragtes ikke som personfølsomme, og virksomheden må som udgangspunkt registrere og bearbejde oplysningerne, hvis den har en berettiget interesse heri.

Virksomheden må også registrere oplysninger, hvis det er nødvendigt for at kunne opfylde en aftale, som du som handlende er part i. F.eks. kan det være nødvendigt at registrere oplysninger, der fremgår af ordrer og fakturaer. Det vil f.eks. også være tilladt at føre et sædvanligt kunderegister. Du har ret til at få oplyst, hvilke oplysninger virksomheden registrerer og hvordan de behandles.

Anderledes forholder det sig med, hvad der betegnes som personfølsomme oplysninger, dvs. oplysninger om racemæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold og oplysninger om seksuelle forhold eller andre oplysninger, der må betragtes som private, f.eks. om strafbare forhold eller sociale problemer. Disse oplysninger må virksomheder ikke behandle, medmindre du har givet udtrykkeligt samtykke, og der i øvrigt er en god grund til, at den pågældende virksomhed skal anvende og behandle oplysningerne.

Der gælder særlige regler om private virksomheders behandling af personnummeret. Virksomheder m.v. må som hovedregel kun behandle dit personnummer, når det følger af en lov, eller hvis du har givet udtrykkeligt samtykke hertil, og det tjener saglige formål. Det følger f.eks. af skattelovgivningen, at en virksomhed, der skal foretage indberetning til skattemyndighederne af renter, skal oplyse dit personnummer.

Virksomheden må normalt kun videregive dit personnummer, hvis det følger af en lov, hvis du har givet udtrykkeligt samtykke, eller hvis en offentlig myndighed kræver det, f.eks. af regnskabsmæssige grunde.

Videresalg af registrerede oplysninger til brug for markedsføring

Persondataloven kan bruges, når der er tale om den situation, at en virksomhed giver eller sælger oplysninger om en forbruger til en anden virksomhed til brug for dennes markedsføring. Det kan for eksempel være en bilforhandler, som giver oplysninger om sine kunder til et forsikringselskab, som så bruger oplysningerne til at tilbyde bilforsikringer til nye bilejere. Loven kan også bruges, hvis en virksomhed anvender oplysninger om sine egne kunder til at markedsføre en anden virksomheds produkter, men uden at oplysningerne gives videre til den anden virksomhed.

Bilforhandleren må i vores tænkte eksempel gerne uden kundens tilladelse videregive "generelle kundeoplysninger", dvs. oplysninger om navn, køn, bopæl, stilling samt almindelige interesser, som at man f.eks. er bilejer - se dog afsnittet om oplysningspligt.

Som kunde kan du imidlertid beskytte dig mod, at disse "generelle kundeoplysninger" videregives, ved at gøre bilforhandleren opmærksom på, at du ikke ønsker disse oplysninger videregivet til andre eller ved at få indsat det, der hedder en generel markering i CPR-registeret. Siden 1. juli 2000 har det været muligt for alle borgere i Danmark gratis at få registreret i CPR, at man ikke ønsker at modtage adresserede reklamer. Dette følger også af bestemmelserne i CPR-loven. Du skal blot henvende dig på folkeregisteret i din bopælskommune. Bilforhandleren i eksemplet ovenfor har nemlig pligt til at tjekke i CPR-registeret, om kunden har sagt nej tak til henvendelser i markedsføringsøjemed, inden bilforhandleren videregiver oplysninger om kunden til forsikringsselskabet. Hvis du har sagt nej tak, så må forhandleren ikke videregive oplysningerne.

Hvis du ikke har sagt nej tak, skal virksomheden - inden den videregiver oplysningerne - alligevel henvende sig til dig og give dig mulighed for at stoppe videregivelsen. Virksomheden skal give dig en frist på 14 dage til at stoppe videregivelsen. Først efter udløbet af 14-dagesfristen må virksomheden videregive oplysningerne, og selvfølgelig kun hvis du ikke har bedt virksomheden om at lade være.

Overvågning på arbejdspladsen

På arbejdspladsen må en arbejdsgiver kun registrere medarbejdernes besøg på internet og se, hvilke hjemmesider den enkelte klikker sig ind på, såfremt dette er nødvendigt for, at virksomheden kan varetage sine berettigede interesser, fx af hensyn til administrative og kontrolmæssige formål samt hensyn til systemets drift og sikkerhed. Medarbejderen har som udgangspunkt krav på at blive informeret af arbejdsgiveren før en evt. registrering til brug for kontrol af den ansattes brug af internet. Der er ikke noget krav om, at der skal indgås en aftale, før arbejdsgiveren må foretage logningen.

De samme betingelser gør sig gældende, i forhold til emails. For *private* e-mails gælder, at de har samme karakter som almindelige private breve, og er derfor omfattet af brevhemmeligheden. Det betyder, at det er strafbart at læse eller hacke andres private mails. Dette gælder også for arbejdsgiveren, der som udgangspunkt ikke må læse medarbejdernes private e-mails. En e-mail er tydeligvis privat, hvis den f.eks. har "privat" eller "Husk mors fødselsdag på lørdag" stående i overskriften.

Hvis du vil sikre sig imod, at en arbejdsgiver læser private emails, så bør du altså tydeligt markere i overskriften at der er tale om en privat email. Nogle mailprogrammer giver også mulighed for ved en særlig funktion i programmet at markere at en email er privat. Man skal dog være opmærksom på, at denne kategorisering ikke altid følger med, hvis modtageren af emailen ikke anvender samme type program som afsenderen.

Nogle arbejdspladser tilbyder hjemmepc'er til medarbejderne. Her kan der være store forskelle på, hvordan hjemmepc'en er forbundet med arbejdspladsen, og dermed de tekniske muligheder for om arbejdsgiveren kan overvåge hjemmepc'en. Man bør derfor være opmærksom på indholdet i den konkrete aftale om hjemmearbejdspladser, man som medarbejder indgår med sin arbejdsgiver.

Politiets brug af it-oplysninger i efterforskning af kriminalitet

De generelle regler om politiets muligheder for efterforskning findes i retsplejeloven. Efter disse har politiet adgang til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden. Indgrebet foretages af politiet, men skal forinden godkendes af retten. Det betyder, at politiet, hvis de har en konkret mistanke om, at du har begået visse alvorlige lovovertrædelser, f.eks. kan få lov til at aflytte dine

telefonsamtaler. Politiet kan samtidig få ret til at få de oplysninger, dit teleselskab har registreret om, hvor du har ringet hen og på hvilke tidspunkter du har ringet. Det har været oplysninger, som selskaberne alligevel registrerede, for at kunne udstede regninger m.v.

I maj 2002 vedtog Folketinget den såkaldte "antiterrorpakke". Der er tale om love, som bl.a. giver justitsministeren mulighed for, sammen med videnskabsministeren at lave regler om, at teleselskaber og internetleverendører, skal registrere bestemte oplysninger om vores kommunikation til brug for en eventuel strafferetlig efterforskning i fremtiden. Disse regler er endnu ikke fastsat, men kan betyde, at selskaberne får pligt til at registrere oplysninger også selvom de ikke er til selskabets eget brug (f.eks. udskrivning af regninger). Oplysningerne skal gemmes i et år. De vil fortsat kun kunne udleveres til politiet efter retskendelse.

Ved meget alvorlige lovovertrædelser – f.eks. drab eller grove narkotikaforbrydelser – kan politiet bede om oplysninger om, hvem der foretog opkald via mobiltelefon ved brug af en nærmere angivet telemast inden for et vist tidsrum. Dette er indført bl.a. for, at politiet lettere kan se, hvem der var i et bestemt område i et vist tidsrum og dermed lettere kunne spore mulige gerningsmænd til forbrydelsen. Politiet er ikke forpligtet til at oplyse over for den enkelte, når de på denne måde indhenter oplysninger. Det skyldes, at der kan være tale om et meget stort antal opkald, og at underretning af alle berørte derfor i vidt omfang vil være praktisk umuligt og uoverkommeligt.

Når det drejer sig om brug af internet og e-mail skal retten også godkende om politiets må se, hvad du har foretaget dig. Der skal stadig være tale om efterforskning af lovovertrædelser af alvorlig karakter. Hvis man mistænkes for alvorlige lovovertrædelser, kan politiet derfor få adgang til oplysninger om indholdet af e-mails og oplysninger om hvilke IP-adresser, den mistænkte har anvendt o.lign.

Dine rettigheder efter Persondataloven – kort fortalt

Persondatalovens regler giver dig en række rettigheder i forhold til de myndigheder, virksomheder og private, som har registreret og/eller behandler oplysninger om dig. Du har bl.a. ret til at få forkerte oplysninger eller vildledende oplysninger slettet, rettet eller blokeret¹⁷, og du kan forlange, at andre, som har modtaget

¹⁷ Blokering af oplysninger betyder, at det fortsat er tilladt at opbevare de indsamlede oplysninger. Det er dog ikke tilladt at behandle og bruge oplysningerne, f.eks. at

oplysningerne, orienteres om det. Hvis du har givet et samtykke til registrering, så kan det tilbagekaldes. Virkningen af, at du tilbagekalder et samtykke, vil være, at den behandling af oplysninger, som du har givet samtykke til, normalt ikke må finde sted fremover.

Oplysningspligt

Du har ret til at få besked, når andre indsamler oplysninger om dig. Det kaldes også "den dataansvarligs oplysningspligt". Når en myndighed eller virksomhed m.v. indsamler oplysninger om dig hos dig selv eller hos andre, skal myndigheden/virksomheden som hovedregel bl.a. fortælle dig, hvem man er, formålet med den behandling, der foretages samt andre nødvendige oplysninger for, at du kan varetage dine interesser, f.eks. hvem oplysningerne videregives til.

Hvis du selv afgiver oplysninger via f.eks. en hjemmeside på internettet, vil myndigheden /virksomheden kunne give dig de nødvendige oplysninger gennem en meddelelse på hjemmesiden.

Ret til indsigt

Du har ret til at vide, hvilke oplysninger andre ligger inde med om dig, og hvordan de behandles. Det kaldes også "den registreredes indsigtsret". Hvis du beder en myndighed eller en virksomhed m.v. om det, har myndigheden/virksomheden som hovedregel pligt til at fortælle dig, hvilke oplysninger den behandler om dig, formålet med behandlingen, hvem oplysningerne videregives til, og hvorfra oplysningerne stammer.

Du kan rette henvendelse til myndigheden/virksomheden både mundtligt, skriftligt og f.eks. via e-mail. Du skal henvende dig direkte til den myndighed eller virksomhed m.v., som har oplysningerne. Datatilsynet kommer kun ind i billedet, hvis du er utilfreds med myndighedens eller virksomhedens svar og ønsker at klage.

Yderligere information:

[Arbejds miljøloven](#)

[Persondataloven](#)

videregive dem til tredjemand. Oplysninger, der er blokerede, skal derfor forsynes med en markering, så brugere kan se, at oplysningerne er blokerede og derfor ikke må anvendes.

[Datatilsynets vejledning nr. 126 af 10. juli 2000 om registreredes rettigheder: \[www.datatilsynet.dk\]\(http://www.datatilsynet.dk\)](#)
[Teknologirådets rapport om elektronisk overvågning](#)

Retten til fri kryptering – retten til at ytre sig uden at uvedkommende læser med

Er email privat? Hvis man sætter sig ved en pc på biblioteket, hvor en anden bruger har læst sin e-mail, men ikke har lukket for adgangen til sin personlige e-mailkonto, må man så bare læse i de private breve?

Vores brevhemmelighed er beskyttet af Straffeloven (§263), - det gælder også vores private korrespondance. Derfor er det strafbart at læse andre personers private e-mails. Det er også forbudt f.eks. at hacke og at slette andres private e-mails.

Politiet kan søge om lov til at læse e-mails eller aflytte telefoner, hvis det er nødvendigt for efterforskningen af en forbrydelse (Retsplejeloven § 781)¹⁸. For at det kan ske, skal politiet først i retten og overbevise en dommer om, at der er tale om kommunikation med en mistænkt, at aflytningen har afgørende betydning for efterforskningen, og at det drejer sig om en sag, hvor mistænkte kan blive straffet med 6 års fængsel eller mere. Kravet om, at sagen skal dreje sig om kriminalitet med en strafferamme på mindst 6 år, er dog ikke nødvendigt i sager om bl.a. hackerkriminalitet eller besiddelse og spredning af børnepornografi.

Yderligere information:

[Straffeloven, se § 263](#) Vedr. privatliv-brevhemmelighed

[Grundloven § 72 \(Privatliv\)](#)

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 8.](#)

Knud Waaben, Strafferetten specielle del, 5. udgave (1999) s. 197 – 200.

Kommenteret Retsplejelov, Bind III (2000), s. 150-165.

Må man kryptere alle sine data og emails?

En effektiv måde at beskytte sig imod, at nogen "lytter" med på linien, er at bruge kryptering, dvs. et program der kan forvanske indholdet af de meddelelser, man sender, sådan at kun en selv og modtageren af meddelelsen kan læse indholdet.

¹⁸ Dette er beskrevet nærmere som "indgreb i meddelelshemmeligheden" i Retsplejeloven.

Der har været megen diskussion om retten til at bruge programmer, som indeholder såkaldt stærk kryptering. Det vil sige, at krypteringen i praksis er umulig at bryde for andre, selv med brug af meget kraftige computere. Problemet med stærk kryptering er, at den ikke blot kan bruges til at beskytte elektroniske betalinger, forretningshemmeligheder og privatlivets fred, men at kriminelle og terrororganisationer også kan beskytte deres kommunikation og derved gøre politiets arbejde med at efterforske forbrydelser vanskeligere.

I Danmark har man ret til frit at importere og bruge krypteringsprogrammer. Faktisk er det regeringens mål aktivt at fremme brug af stærk kryptering for herved at støtte sikker elektronisk kommunikation og handel.

Må man skjule sin egentlige identitet på nettet ?

Det er lovligt at optræde anonymt, eller under pseudonym, når man surfer på nettet eller afsender emails. Visse steder på nettet har private oprettet servere, som kan benyttes af brugere, der ønsker at skjule deres identitet når de bruger nettet.

Selv om det ikke i sig selv er forbudt at skjule sin identitet, så er det vigtigt at understøtte at den skjulte identitet naturligvis ikke må bruges til at begå ulovlige handlinger. I så tilfælde kan politiet ved hjælp af retskendelser søge adgang til oplysninger, der måske kan medvirke til at bryde anonymiseringen eller pseudonymiseringen.

Elektronisk signatur

Hvis modtageren af kommunikation på internettet skal kunne være helt sikker på afsenderens identitet, så kan man som afsender anvende det, som kaldes en elektronisk signatur eller digital signatur. Folketinget har sommeren 2000 vedtaget en lov om elektroniske signaturer. En elektronisk signatur kan bl.a. være indbygget i et chip-kort¹⁹, en wap-telefon²⁰ eller en softwareløsning på din computer, der via en digital identifikation gør det muligt at kommunikere sikkert på internettet.

Videnskabsministeriet har indgået en aftale med TDC, som betyder, at alle borgere i dag gratis kan få adgang til at benytte en elektronisk

¹⁹ Chipkort er plastkort, hvori der er indlagt en chip med lager eller en mikrocomputer.

²⁰ Wap-telefon: En mobiltelefon, som giver mulighed for at modtage en simpel version af internettets hjemmesider

underskrift ved kommunikation på nettet. Den elektroniske signatur blev første gang tilbudt borgerne i form af en såkaldt OCES (Offentligt certifikat til elektronisk service) i forbindelse med udsendelsen af selvangivelserne i foråret 2003.

Der findes en række andre teknologiske løsninger til sikring af identitet og indhold af elektronisk kommunikation.

Justitsministeriet har nedsat et udvalg, der bl.a. skal vurdere de retlige konsekvenser i forholdet mellem afsenderen og modtageren, hvis en digital signatur f.eks. anvendes, efter at den er udløbet, eller uden for et på forhånd angivet anvendelsesområde. Når dette arbejde er afsluttet, vil statusrapporten blive opdateret med oplysninger om disse spørgsmål.

Yderligere information

Datatilsynets hjemmeside www.datatilsynet.dk

[Lov om elektroniske signaturer](#)

[Sikkerhed ved e-post og Internet, IT-sikkerhedsrådet 2001](#)

[IT- og Telestyrelsens vejledninger om digitale signaturer.](#)

[Privatliv på Internet, IT-sikkerhedsrådet 1998](#)

4. Forbrugerrettigheder

Køber du katten i sækken, når du handler via internet? – Og hvordan kan du være sikker på, at sælger ikke trækker ekstra gebyrer og lignende på dit betalingskort?

Varens pris

I en almindelig forretning har en sælger pligt til at skilte med priserne på alle varer. Priserne skal være totalpriser, d.v.s. moms og andre afgifter skal være inkluderet. Også for varer, der sælges på internettet, skal sælgeren angive totalprisen, ligesom han her skal oplyse om eventuelle leveringsomkostninger.

Hvis en erhvervsdrivende sælger eller reklamerer for en vare på kredit og samtidig giver oplysning om omkostningerne ved kreditten, skal han også oplyse varens kontantpris, de samlede kreditomkostninger som et beløb og de årlige omkostninger i procent.

Hvis der kun er tale om en reklame, hvor der ikke umiddelbart er mulighed for at købe varen på internettet, har den erhvervsdrivende ikke pligt til at oplyse om prisen. Men angiver han en pris, skal det

være totalprisen. Desuden skal han oplyse om prisen er inkluderet leveringsomkostninge. Reklameres der for generelle låneordninger, f. eks. en konto, og der i reklamen gives oplysning om, hvad lånet koster, f.eks. en rentesats, skal også de årlige omkostninger i procent angives.

Når du handler på internettet, bør du være opmærksom på, at der ofte vil være forsendelsesomkostninger, som bliver lagt oven i varens pris, ligesom man kender det ved traditionelt postordresalg.

Når du finder en vare på internettet, så bør du være omhyggelig med at læse al information om priser, forsendelsesomkostninger osv. Du har krav på at få tilstrækkelige oplysninger om varen, dens egenskaber, fortrydelsesret, betalings- og leveringsbetingelser. Nogle gange kan informationen alligevel være uklar, eller den kan stå på fremmedsprog. Hvis du ikke finder informationen om en vare klar og tydelig, så bør du nøje overveje, om du ønsker at gå videre med handelen.

Udførlige oplysninger om prismærkningsloven og forbrugeraftaleloven findes på Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.fs.dk.

Er det sikkert at betale med betalingskort på internettet?

Du har fundet en billig discman på internettet og købt den ved at indtaste dit navn og dit betalingskortnummer og udløbsdato (man indtaster ikke sin PIN-kode, når man handler på internet). Sådan foregår de fleste køb via internet. Men nogle uger senere får du et kontoudtog fra banken, der viser, at der er trukket mange flere penge på din konto, end du havde regnet med. Har du ret til at få pengene tilbage?

Hvis det firma, du har handlet hos, har trukket flere penge end aftalt eller trukket pengene uden at levere varen, har du ret til at få pengene tilbage. Hvis firmaet ikke vil tilbagebetale pengene, får du dem tilbage ved at henvende dig hos dem, der har udstedt det betalingskort, du brugte til handelen - typisk din bank.²¹

Hvis fremmede har fået fat på dine oplysninger fra dit betalingskort og brugt oplysningerne til at handle på internettet i dit navn, har du også ret til at få tilbageført beløbet til din konto.

²¹ Se også Forbrugerombudsmandens retningslinier vedrørende fjernsalg m.v. i betalingssystemer med betalingskort.

Dine oplysninger fra betalingskortet fremgår f.eks. af "fluesmækker"-kvitteringer, som du kan have efterladt i en forretning eller andre steder. Man kan også forestille sig, at kriminelle ansatte i en forretning eller restauration, hvor du har brugt kortet, eller hackere på internettet har opsnappet oplysningerne.

Man kan sige, at risikoen ved at bruge et betalingskort på internettet er den samme som i "den fysiske verden", men som forbruger har man faktisk større sikkerhed i cyberspace end i den fysiske verden. Hvis du skal have gavn af din ret til at få tilbageført beløb, som andre uretmæssigt har hævet på din konto, så er det selvfølgelig afgørende, at du selv opdager det. Derfor er det vigtigt, at du altid kontrollerer dine kontoudtog.

Varen kommer ikke!

Du har købt en vare på internettet, men varen kommer ikke, eller du har brugt din fortrydelsesret og undladt at afhente varen på posthuset. Hvad nu?

Først skal du selvfølgelig prøve at få virksomheden til betale dine penge tilbage. Hvis dette ikke lykkes, skal dit pengeinstitut eller kortselskab sørge for at tilbageføre det beløb, du har købt for, hvis du ikke har fået leveret varen, eller hvis du har benyttet dig af din fortrydelsesret ved at undlade at modtage eller afhente den bestilte vare.

Selvom varen bliver leveret i overensstemmelse med aftalen, kan du godt fortryde dit køb. Medmindre der er tale om mad og drikkevarer, individuelt fremstillede varer eller tjenesteydelser (som eksempelvis rejser) kan du sende varen retur eller undlade at hente den på posthuset.

I de tilfælde skal du dog selv betale for returporto (foruden den porto du har betalt for modtagelse). Du har som hovedregel fortrydelsesret, når du handler på internettet. I den fysiske verden er det op til den enkeltes butiks service, hvorvidt de ønsker at ombytte eller give dig pengene tilbage.

Hvis der derimod er noget galt med varen, eller du har fået leveret en forkert vare, gælder den almindelige købelov. Når du i disse tilfælde "reklamerer" og sender varen retur, er det sælger, der skal betale for returporto.

Du kan få oplysning om lovgivningen og Forbrugerombudsmandens retningslinier på Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.fs.dk . Du har også mulighed for at stille konkrete spørgsmål på Forbrugerinformations telefonrådgivning på 70 13 13 30.

Du kan få yderligere oplysninger om at handle på internet hos PBS: www.pbs.dk , Forbrugerrådet: www.fbr.dk og på www.forbrugersikkerhed.dk. Hvis du gerne vil prøve, hvordan man handler på internet, uden at det koster dig noget, så kan du øve dig på www.fi.dk/netbutikken.dk

Fortrydelsesret ved fjernsalg

At købe ved fjernsalg vil sige, at du køber varer eller tjenesteydelser via internettet, på postordre eller andre måder, der er indrettet med det formål at indgå aftaler, uden at du mødes med den erhvervsdrivende.

Inden du indgår en aftale om at købe noget via internettet, har du ret til at få klare og tydelige oplysninger bl.a. om varen eller tjenesteydelsen, dine rettigheder efter loven, fx om en eventuel fortrydelsesret, prisen, de vilkår der gælder for aftalen og den erhvervsdrivendes navn og adresse.

Hvis du ikke allerede inden aftalens indgåelse har fået skriftlige oplysninger om bl.a. den erhvervsdrivendes navn og adresse, prisen, vilkår for betaling og en eventuel fortrydelsesret, skal det ske snarest muligt efter, at du har indgået aftalen²². Når du har indgået en aftale om fjernsalg, har du fortrydelsesret i 14 dage.

Er det en vare, du har købt, regnes fristen fra den dag, hvor du modtager varen eller har fået oplysning om fortrydelsesretten (jf. ovenfor). Er det en tjenesteydelse, som skal udføres, fx vinduespudning, så regnes fristen fra den dag, hvor du har fået meddelelse om, at aftalen er indgået.

Fortrydelsesretten løber dog tidligst fra den dag, hvor du modtager de nødvendige oplysninger fra den erhvervsdrivende. Hvis du ikke har fået oplysningerne på skrift, forlænges fortrydelsesfristen i op til 3 måneder.

²² Oplysningerne kan fx gives på papir, som elektronisk post, på diskette eller anden måde, der gør det muligt for dig at gemme dem.

Når det drejer sig om tjenesteydelser, gælder fortrydelsesretten normalt kun, indtil udførelsen af ydelsen begynder. Fx kan du ikke fortryde en aftale om vinduespudsning, efter at vinduespudseren med dit samtykke er gået i gang.

For at du kan fortryde, er det en betingelse, at varen kan afleveres i væsentlig samme stand og mængde, som du modtog den i. Du kan ikke fortryde, hvis du har taget varen i brug, og det er åbenbart, at det forringer salgsværdien. Du må gerne pakke varen ud og undersøge den og eventuelt prøve den. Forsegling på edb-programmer, cd'er og lignende skal dog være ubruds. Det er ikke et krav, at tilbagesendelsen sker i original emballage.

Hvis du fortryder, skal den erhvervsdrivende betale pengene tilbage, så snart han har modtaget varen og har haft lejlighed til at undersøge den.

Hvis ikke andet er aftalt, skal den erhvervsdrivende levere den bestilte vare eller tjenesteydelse senest 30 dage efter din bestilling. Hvis det bestilte ikke kan leveres, og det ikke er din egen skyld, kan du hæve aftalen og få et eventuelt forudbetalt beløb tilbage.

Yderligere information:

[Lov om visse forbrugeraftaler \(dørsalgsloven\), Lovbekendtgørelse nr. 886 af 23. december 1987 som ændret senest ved lov nr. 442 af 31. maj 2000.](#)

Forbrugerinformationens hjemmeside: www.fi.dk;

Forbrugerstyrelsens hjemmeside: www.fs.dk
www.forbrugersikkerhed.dk

Spørgsmål om reglerne for fjernsalg kan rettes til:
Forbrugerinformationens hotline, telefon 70 13 13 30 kl. 9-12

Forbrugerrådets hjemmeside: <http://www.fbr.dk>

Når du handler i en udenlandsk internetforretning

Når du handler på internettet, så er det stort set lige så nemt at handle i en udenlandsk internetforretning som i en dansk. Undertiden kan det endog være svært at skelne, hvis den udenlandske forretning har en dansksproget hjemmeside. Men der kan være god grund til at lægge mærke til, om forretningen ligger i Danmark, et EU-land eller et tredje land.

Hvornår gælder danske regler i forbrugertilfælde?

Både indenfor EU og især udenfor - som eksempelvis USA - er det vigtigt at være opmærksom på hjemmesidens oplysning om salgsbetingelser.

Når du køber en vare eller en tjenesteydelse i en udenlandsk internetforretning, fremgår det måske af salgsbetingelserne, hvilket lands lovgivning der skal bruges, hvis der skulle opstå uenighed om handlen. Der kan f.eks. stå, at det er lovgivningen i det land, hvor den udenlandske internetforretning hører hjemme, som skal bruges, hvis I bliver uenige om handlen. Det vil ofte være noget, der står med småt på hjemmesiden under "salgsbetingelser" eller lignende.

Der er imidlertid regler, der beskytter mod den erhvervsdrivendes salgsbetingelser, hvis de giver dig en dårligere retsstilling end de danske regler, du ikke kan fraskrive dig. Eksempelvis reglerne i den danske købelov om, hvilke muligheder du har overfor en erhvervsdrivende, hvis der er en fejl ved den vare, du har købt. Denne særlige beskyttelse mod såkaldte lovvalgsaftaler findes i Romkonventionen²³.

Der er to betingelser, der skal være opfyldt, for at du kan opnå beskyttelse efter Romkonventionen:

- Den erhvervsdrivende skal have fremsat et særligt tilbud eller reklameret for ydelsen i Danmark.
- Og du skal have afgivet din bestilling eller accept i Danmark.

Yderligere information:

Reglerne om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser mv., fremgår af den såkaldte Romkonvention fra 1980. Konventionen er gennemført i dansk ret ved [lov nr. 188 af 9. maj 1984 som ændret senest ved lov nr. 442 af 31. maj 2000](#).
www.retsinfo.dk

Konventionen er beskrevet i den juridiske litteratur. For en samlet fremstilling af reglerne kan f.eks. henvises til: International privat- og

²³ Romkonventionen (konvention af 19. juni 1980 om hvilken lov, der skal anvendes på kontraktretlige forpligtelser) er udarbejdet af EU og er i kraft i samtlige medlemsstater. Bemærk også, at konventionen finder anvendelse, hvor der skal foretages et valg mellem lovene i forskellige lande.

procesret af Peter Arnt Nielsen, 1997 (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) side 485.

Kan en dansk forbruger anlægge retssag mod en udenlandsk virksomhed ved en dansk domstol?

Det er med internettet blevet betydeligt lettere for private forbrugere at købe varer og tjenesteydelser fra udenlandske virksomheder. Dette giver forbrugerne en række fordele med hensyn til udbud og priser. Det indebærer imidlertid også, at der fra tid til anden vil opstå uenighed mellem danske forbrugere og udenlandske virksomheder om, hvorvidt købsaftalen er blevet korrekt opfyldt. Der kan derfor opstå situationer, hvor du som dansk forbruger ønsker at anlægge retssag mod en udenlandsk virksomhed.

I en sådan situation bliver det ikke blot af betydning hvilket lands lovgivning, som bruges, men også om sagen kan anlægges ved en dansk domstol, eller om den skal anlægges ved domstolene i det land, hvor virksomheden er beliggende.

En afgørelse af hvilket lands domstole, der skal behandle sagen, indebærer ikke nødvendigvis, at det også er det pågældende lands lovgivning, der skal finde anvendelse på sagen²⁴.

Aftaler mellem danske forbrugere og udenlandske erhvervsdrivende

En forbruger i Danmark, der ønsker at anlægge sag mod en udenlandsk virksomhed, kan normalt anlægge sagen ved en dansk domstol²⁵, såfremt forbrugeren har indgået købsaftalen fra Danmark (såkaldt fjernsalg), hvilket typisk vil være tilfældet ved handel over internettet²⁶. Det er således et væsentligt led i forbrugerbeskyttelsen

²⁴ Man kan således forestille sig, at en sag mod en tysk virksomhed kan anlægges i Danmark, men at den danske domstol skal anvende tysk ret for at afgøre sagen.

²⁵ Udgangspunktet i både retsplejeloven og de internationale konventioner på området er, at retssager skal anlægges ved retten på det sted, hvor den, man ønsker at føre sag imod, er bosiddende. En virksomhed er bosiddende der, hvor den har sit hovedsæde. I en retssag mod en udenlandsk virksomhed, der har udbudt varer eller tjenesteydelser på internettet, er udgangspunktet således, at retssagen skal anlægges ved domstolene i det land, hvor virksomheden har sit hovedsæde. Udgangspunktet fraviges imidlertid væsentligt på blandt andet forbrugerområdet.

²⁶ Reglerne gælder som hovedregel kun, hvis køber og sælger ikke selv på forhånd har aftalt, at eventuelle retssager skal foregå ved en bestemt domstol i et bestemt land. I forbrugerforhold er sådanne aftaler kun bindende for forbrugeren, hvis de er indgået *efter*, at den konkrete uenighed er opstået. Som forbruger kan du altså ikke på forhånd fraskrive dig dine rettigheder efter lovgivningen ved at underskrive sælgerens almindelige forretningsbetingelser eller lignende.

– nationalt såvel som internationalt – at forbrugere, når der er tale om fjernsalg, skal kunne anlægge sag mod sælgeren ved domstolene der, hvor forbrugeren bor²⁷.

Reglen om, at private forbrugere kan anlægge retssager ved en dansk domstol, selv om modparten er en udenlandsk virksomhed, forudsætter dog at følgende betingelser er opfyldt:

Der skal være tale om en forbruger, der anlægger sag mod en erhvervsdrivende. Sager mellem erhvervsdrivende og sager mellem private er således ikke omfattet af reglen. Aftalen skal være kommet i stand ved, at sælgeren har fremsat et særligt tilbud eller reklameret for ydelsen i Danmark, og forbrugeren skal have afgivet sin bestilling eller accept i Danmark. Det er for tiden ikke afklaret, om det, at en vare eller tjenesteydelse har været tilbudt via internettet er tilstrækkeligt til at man kan sige at den har været tilbudt eller reklameret i Danmark. Se også gråzoneboksen i afsnittet "Hvornår gælder danske regler i forbrugertilfælde" ovenfor.

Hvis du køber på kredit, hvor købesummen skal betales i flere afdrag samt ved sager vedrørende lån, der skal tilbagebetales i rater, har du en endnu bedre retsstilling, såfremt virksomheden er hjemmehørende i et andet EU-land eller i Island, Norge, Polen eller Schweiz. Mellem disse lande er der nemlig indgået konventioner, der sikrer, at danske forbrugere i sådanne sager kan anlægge retssag i Danmark, uanset om sælgeren har reklameret i Danmark og uanset, om forbrugeren har afgivet sin bestilling eller accept i Danmark. Konventionerne indeholder også regler om forsikringsaftaler, der sikrer, at retssager vedrørende sådanne aftaler kan anlægges i det land, hvor forsikringstageren bor.

Konventionerne mellem EU-landene og de 4 øvrige lande indebærer endelig den meget væsentlige fordel, at en dansk forbruger, der efter de beskrevne regler har anlagt sag og opnået dom ved en dansk domstol, har garanti for, at dommen anerkendes og kan fuldbyrdes i virksomhedens hjemland.

En tilsvarende garanti findes ikke for sager, der anlægges af forbrugere i Danmark mod virksomheder, der er beliggende uden for EU (+Island, Norge, Polen og Schweiz). Her risikerer forbrugeren

²⁷ Sager vedrørende udenlandske erhvervsdrivende, som hører under Forbrugerklagenævnets kompetence, kan indbringes for nævnet, såfremt de i øvrigt opfylder betingelserne for at blive bragt for en dansk domstol.

derfor, at sagen efter danske regler nok kan gennemføres i Danmark, men at dommen i mangel af internationale aftaler med det land, hvor virksomheden er beliggende, ikke anerkendes og dermed ikke kan fuldbyrdes i dette land. Virksomheden vil med andre ord ikke kunne tvinges til at betale, medmindre den ejer værdier i Danmark – eller i EU-landene og de 4 nævnte lande – som der kan foretages udlæg i.

Yderligere information:

I sager, hvor den, man ønsker at anlægge sag mod, er hjemmehørende i et andet EU-land, findes de relevante retsregler i den såkaldte EF-Domskonvention, jf. herved retsplejelovens § 247. Tilsvarende regler finder anvendelse i forhold til Norge, Island, Polen og Schweiz, som har tiltrådt den såkaldte Lugano-konvention, der i det store hele er identisk med EF-domskonventionen. Ved sagsanlæg mod virksomheder i andre lande findes de relevante regler i retsplejelovens § 246.

For en samlet fremstilling kan f.eks. henvises til Lindencrone & Werlauff: Dansk Retspleje, 2. udgave, 2000 (Thomson), side 158.

[Retsplejeloven](#)

[Lov om EF-domskonventionen](#)

www.retsinfo.dk

Hvornår skal der betales told og moms?

Reglerne for told, skat og afgifter ved handel på internet er de samme som ved traditionel postordrehandel.

Hvis du køber varer eller ydelser hos en virksomhed i et andet EU-land, skal du ikke betale told af varen eller ydelsen, men du skal derimod betale moms af den værdi, varen eller ydelsen har.

Momsen betales til sælgeren med den sats, der gælder i det land, hvor sælgeren bor, og beløbet vil normalt være en del af den samlede pris, som sælgeren kræver for varen eller ydelsen. For at være sikker på, hvilken pris du reelt skal give for en bestemt vare eller ydelse, bør du se efter, om den pris, du finder på internettet, er med eller uden den udenlandske moms.

I visse tilfælde vil sælgeren kræve dansk moms og evt. dansk

punktafgift²⁸. Det gælder bl.a., når sælgeren er blevet momsregistreret i Danmark²⁹.

Køb fra ikke-EU-lande

Varer, der sælges via internetforretninger i ikke-EU-lande, annonceres i praksis ofte til en pris uden told, moms, punktafgift og evt. fragt. Det betyder med andre ord, at den samlede varepris kan beregnes som den annoncerede pris, tillagt transportomkostninger, told og moms og evt. punktafgift.

Hvis du handler i en internetforretning, som hører hjemme i et ikke-EU-land, så skal du regne med at skulle betale både told, moms og punktafgifter af varen, når den kommer ind i landet. Told, moms og evt. punktafgifter skal være betalt, inden du kan få varen udleveret fra Post Danmark, kurerpostfirma e.l.

Her er dog også nogle undtagelser:

Hvis varens værdi er mindre end 22 euro (ca. 160 kr.), betales ikke told. Hvis værdien er under 80 kroner, så betales heller ikke hverken moms eller eventuelle punktafgifter. Bagatelgrænsen gælder dog ikke for alkohol, tobak og parfumevarer.

Varer, som er digitale, f.eks. et computerprogram som kan downloades³⁰ via internettet, kaldes "ydelser". Sådanne ydelser, som du f.eks. downloader fra internettet efter at have indtastet dit kreditkortnummer, er toldfrie. Også selv om du henter dem fra en internetserver uden for EU. Der skal dog fortsat som hovedregel betales moms af ydelsen. Det skal den udenlandske leverandør sørge for.

Køb af særlige varegrupper med punktafgifter

Nogle udvalgte produkter er i Danmark belagt med såkaldte punktafgifter. Det drejer sig om f.eks. spiritus, parfume, tobak m.v.

Hvis du køber spiritus, vin, øl eller olie/benzin via internet, så skal sælgeren sørge for at betale dansk moms og punktafgift. Selv om dette er sælgerens ansvar, og Told og Skat vil forsøge at få sælgeren til at betale, så skal du være opmærksom på, at du som køber kan komme til at hæfte for disse afgifter, hvis sælgeren ikke betaler dem

²⁸ Punktafgift: Omsætningsafgift der kun lægges på visse varer.

²⁹ Hvis en udenlandsk internetforretning sælger varer til danske købere for mere end 280.000 kr. pr. år, skal den momsregistreres i Danmark.

³⁰ Downloade: Overføre filer til sin egen computer fra en anden.

til Told og Skat. Det er derfor en god idé at undersøge, om sælgeren betaler disse afgifter ved salg til danske kunder.

For andre varegrupper med punktafgifter end de fire, som er nævnt ovenfor, er der en bagatelgrænse på 80 kroner. Hvis du f.eks. bestiller en æske belgisk chokolade til en værdi (før skat) på under 80 kroner, behøver du ikke at betale dansk punktafgift.

Særlige varegrupper med sundhedsmæssige eller sikkerhedsmæssige restriktioner

De særlige regler, der forbyder eller begrænser mulighederne for at indføre f.eks. medicin, våben, levende dyr og planter m.v., gælder også ved internethandel. Det er altså ulovligt at bestille f.eks. receptpligtig medicin hjem til Danmark via internettet, selv om det kan se lovligt ud på den udenlandske hjemmeside, som sælger varen.

Yderligere information om told og skat ved internethandel for private kan du finde på Told & Skats hjemmeside:

www.erhverv.toldskat.dk

Spil på internet

Det muligt at spille både i Danmark og i udlandet via internet. Der findes både deciderede internet casinoer, og forskellige former for spil som man kender det fra tipstjenestens fodboldtips, oddset, lotto m.v.

Når man spiller på spil hos den danske tipstjeneste bliver der automatisk tilbageholdt en gevinstafgift på 15 procent af eventuelle præmier, inden man får pengene udbetalt. Hvis man derimod spiller hos en udenlandsk spiltjeneste har man pligt til selv at sørge for at indberette oplysninger om vundne beløb. Gevinsterne er almindelig skattepligtige.

Som bruger bør man også være opmærksom på, at spil hos den danske tipstjeneste er omfattet af statskontrol. Ved spil på udenlandske spiltjenester kan der være varierende grader af forbrugerbeskyttelse og kontrol mod snyd kan være helt fraværende..

Homebanking

Når du bruger homebanking, er der direkte adgang til dine egne konti i banken. Homebanking bygger på et system af tekniske nøgler, der ligger på din pc og/eller kodeord og PIN-koder. I modsætning til almindelig internethandel med brug af betalingskort er der altså her også brug for din hemmelige kode. Hvis din hemmelige kode har været brugt i forbindelse med misbrug af din

konto, så hæfter du for 1.200 kroners misbrug. Det er altså en god idé at passe godt på sine kodeord og PIN-koder.

Hvis du har båret dig meget dumt ad og været sløset med din PIN-kode, så kan du komme til at hæfte for op til 8.000 kroners misbrug. Hvis du burde have vidst, at en anden person sandsynligvis ville misbruge din konto, så hæfter du selv for hele misbruget.

Der gælder tilsvarende regler for lignende online-kontoformer f.eks. hos et supermarked eller andre leverandører, der giver dig adgang til din egen konto via internettet.

Når først man benytter internetbanker, så kan man måske finde det interessant at anvende en internetbank eller et forsikringsselskab, der er baseret i udlandet, i stedet for de danske banker og forsikringsselskaber. Du kan ikke gå ud fra, at en udenlandsk bank sørger for at indberette oplysninger om indestående, renter eller værdipapirhandler til de danske skattemyndigheder. Hvis du i øvrigt er skattepligtig i Danmark, har du derfor pligt til selv at indberette den type oplysninger til Told og Skat. Indberetningsblanketterne kan hentes på Told og Skats hjemmeside www.toldskat.dk

Yderligere information:

[Skattekontrolloven](#) § 11 A-D

[Betalingskortloven](#)

[Pengeinstitutankenævnet](#)

Reklamer i email ("spam") markedsføringslovens § 6a

Kan det være rigtigt, at du som privat internetbruger skal betale opkoblingstid for at hente elektronisk post fra internettet, når det viser sig, at en del af posten er reklamer, som du slet ikke ønsker at modtage? Det svarer jo til, at modtageren betaler portoen på de reklamer, der kommer ind ad brevkassen.

Som internetbruger kan du opleve, at nogle af de e-mails, du modtager, kommer fra personer eller virksomheder, du aldrig har hørt om. Når du åbner e-mailen, viser det sig, at der er tale om reklamer.

Ved traditionel papirpost kan man frabede sig at modtage reklamer. På internettet har forbrugeren endnu bedre rettigheder. Her må man ikke udsende reklamer til modtagere, som ikke udtrykkeligt har anmodet om at modtage netop denne type reklamer. Det vil sige, at en virksomhed, som ønsker at udsende reklamer, skal spørge dig først, om du vil have reklamer fra denne virksomhed eller indenfor en bestemt varegruppe.

Det er i øvrigt ikke engang lovligt for virksomheden at sende disse forespørgsler til dig i en e-mail. Virksomheden må i stedet bruge f.eks. annoncer i aviser eller på hjemmesider eller direkte breve til dig, med mindre du også har frabedt dig dette.

Den eneste undtagelse fra disse regler er, når du selv har opgivet din e-mail-adresse til en forretning i forbindelse med internethandel. I det tilfælde har firmaet lov til at bruge din e-mail-adresse til at sende dig reklamer for andre tilsvarende produkter. Du skal dog altid have mulighed for at sige nej tak til reklame-e-mails fra forretningen, både når du afgiver din elektroniske adresse og når du senere modtager reklame emails. Disse regler træder i kraft d. 25. juli 2003

Du bør være opmærksom på, at nogle virksomheder benytter f.eks. konkurrencer på internettet til at indsamle adresser at sende reklamer til. Typisk opfordres man til at deltage i en konkurrence om præmier fra en bestemt producent eller forretning. Samtidig bliver man så bedt om at sige ja til fremover at modtage reklamer for producentens eller forretningens varer.

Forbrugerombudsmanden har skrevet en vejledning til erhvervslivet om uanmodet markedsføring. Den kan læses på Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.fs.dk

Siden december 2000 er der en ny mærkningsordning for danske virksomheder, som sælger varer og tjenesteydelser på internettet. E-mærket støttes af en bred vifte af forbruger-, lønmodtager- og erhvervsorganisationer og bliver det synlige tegn på, at en virksomhed forpligter sig til at leve op til god skik for handel på internettet. Mere om mærket på www.e-handelsfonden.dk

Hvis du vedvarende bliver bombarderet med uønskede reklame-emails, og det ikke hjælper at henvende sig til afsenderen, så kan du klage til Forbrugerombudsmanden³¹ eller henvende dig til politiet. For så vidt angår muligheden for at henvende sig til politiet i sager om spam, er det sådan, at forbudet i markedsføringsloven er selvstændt strafflagt. Derfor er det også politiet, der er rette sted at henvende sig, hvis denne strafmulighed skal bruges.

Forbudet mod at "spamme" danske adresser gælder både for danske og udenlandske virksomheder. I praksis kan det være vanskeligt at

³¹ Send klagen elektronik til: spam@fs.dk

sætte effektivt ind overfor udenlandske virksomheder der anvender spam. Der kan derfor være god grund til at undgå at give sin e-mail-adresse til visse udenlandske netsteder, som ikke har en tydelig politik, der garanterer at din e-mail-adresse ikke vil blive brugt til e-mail-markedsføring fra lande udenfor EU.

Ufrivillig ændring af opkald til internetserver

I flere tilfælde har surfende på internettet oplevet at modtage endog meget store telefonregninger for opkald til udlandet, foretaget i forbindelse med brug af internettet. Disse telefonregninger er sædvanligvis opstået efter besøg på visse hjemmesider – typisk med et erotisk indhold, sportssider eller sider rettet til børn (Pokemon) – hvorfra der er blevet downloaded et program til brugerens computer. Programmet ændrer uden brugerens viden opsætningen af computerens internetprogrammer, så opkald til internettet efterfølgende foregår via udlandet og ofte fra lande med en minuttakst på op til 20,- kr.

Teleselskaberne har i samarbejde med Forbrugerrådet, Dansk IT og Foreningen for Dansk Internethandel taget en række initiativer, der skal give den enkelte bruger mulighed for at sikre sig mod at modtage utilsigtet høje telefonregninger som følge af at uønskede opkald til udlandet genereret i forbindelse med brugen af internettet. Eksempelvis er der spærret for telefonopkald til visse lande, som har været brugt til dette formål. Alternativt kan du bede dit teleselskab om at spærre den telefonforbindelse, der bruges til at koble op til internettet for opkald til udlandet helt generelt. Det kan eventuelt ske med kode, hvis telefonlinien også bruges til almindelig telefoni, og du har behov for at kunne ringe udenlands. Du har også mulighed for at få dit telefonselskab til at melde til dig med det samme, hvis din telefonregning pludseligt stiger (udsvingskontrol).

Yderligere kan du indstille din computers sikkerhedsniveau så højt som muligt. Herved kan det i nogen grad undgås, at der downloades programmer uden, at du har givet din accept til det eller bliver gjort opmærksom på det.

Endelig skal du være opmærksom, hvis du i forbindelse med besøg på en hjemmeside oplever, at det tager uforholdsmæssigt lang tid at downloade billeder, komme igennem til et link eller lignende. Det kan skyldes, at der skjult bag billedet eller linket gemmer sig det program, der kan ændre opkaldsfunktionen.

I maj 2003 afsagde Vestre Landsret dom i en af disse sager. I sagen var internetopkaldene foretaget før branchens tog initiativ til at

beskytte forbrugerne mod uønskede internetopkald, men på et tidspunkt, hvor det teleselskab, der havde udsendt den høje telefonregning kendte risikoen. Landsretten fandt det derfor mest korrekt, at forbrugeren ikke skulle betale den meget høje telefonregning.

Der er ikke afsagt domme om internetopkald foretaget efter branchens iværksættelse af de initiativer, der giver forbrugeren mulighed for at sikre sig mod uønskede internetopkald. Det er derfor ikke klart, om det også i det tilfælde vil være teleselskabet, der kommer til at betale for opkaldene eller om det bliver forbrugeren, da denne nu har bedre mulighed for at sikre sig mod uønskede internetopkald.

Yderligere information:

[Forbrugerinformation www.fi.dk](http://www.fi.dk)

[IT- og Telestyrelsen www.itst.dk](http://www.itst.dk)

Hvad gør du, når du ikke får din ret?

Hvis du ikke mener, at dine rettigheder som forbruger på internettet bliver overholdt, så har du mulighed for at klage, sådan som det er nævnt flere steder i teksten ovenfor. Du kan rette dine klager over forbrugerforhold til Forbrugerombudsmanden, hvis der er tale om en klage af generel karakter, eller til Forbrugerklagenævnet hvis der er tale om en klage i en konkret sag. På en række områder findes der godkendte private klagenævne, som kan afgøre klager i konkrete sager. Du kan se listen over disse private klagenævne på [Forbrugerrådets hjemmeside](#).

5. Elektronisk sagsbehandling i det offentlige

Har du ret til at bruge internettet, når du kommunikerer med en offentlig myndighed? Og hvem mailer man til, hvis man ikke kan finde en e-mail-adresse til en bestemt medarbejder eller et bestemt kontor?

De fleste offentlige myndigheder kan i dag kommunikere med borgerne via e-mail. Der er dog ikke nogen generel lovbestemt pligt for myndighederne til at kunne kommunikere elektronisk, så selv om langt de fleste myndigheder kan modtage og sende email, så er der ingen garanti for, at enhver statslig eller kommunal institution i dag har en e-mailadresse. De enkelte ministre har i dag mulighed for at fastsætte regler, der giver dig ret til at kommunikere elektronisk med de offentlige myndigheder, selv om der er såkaldte formkrav i lovgivningen, som ellers forhindrer elektronisk kommunikation.

Såfremt myndigheden eller institutionen selv oplyser en emailadresse f.eks. på deres hjemmeside, så kan du forvente, at en email til denne adresse vil blive læst. Du skal dog være specielt opmærksom på, at det ikke er lovligt for en offentlig myndighed at sende cpr-numre i en almindelig email, med mindre den er krypteret. Bl. a. derfor kan du ikke regne med at et eventuelt svar også vil blive sendt pr. email.

Det er også op til myndigheden at bestemme, om borgerne kun kan kommunikere via myndighedens "officielle" e-mailadresse, eller om borgerne også kan bruge de enkelte medarbejders / kontorers e-mailadresser. Hvis du ikke kan finde en e-mailadresse hos din kommune på et bestemt kontor eller en bestemt sagsbehandler, som du vil i kontakt med, så kan du altid sende dine henvendelser til kommunens "officielle" (centrale) e-mailadresse.

Når du henvender dig til en offentlig myndighed via e-mail, bør myndigheden, så vidt det er muligt, respektere dit valg af kommunikationsform. Der kan dog være situationer, hvor en myndighed må ty til papiret i den videre korrespondance. Eksempler kunne være:

- Din e-mail indeholder fortrolige personoplysninger, og den elektroniske kommunikation er ikke, gennem kryptering eller lignende, sikret på en måde, så myndigheden kan garantere fortroligheden undervejs.
- Myndigheden kan være nødt til at sikre sig din identitet for at starte eller slutte en sagsbehandling. Hvis der ikke er mulighed for at bruge digital signatur eller lignende, kan det være nødvendigt f.eks. at kræve en ansøgning på papir og underskrevet i hånden.
- Du beder en myndighed sende dig et dokument via e-post, men myndigheden har kun dokumentet i papirform.

Ovenstående er eksempler på praktiske eller juridiske vanskeligheder, som gerne skulle forsvinde i løbet af få år i takt med, at forvaltningen "digitaliseres" og finder praktiske løsninger på sikkerhedsproblemerne.

Har du ret til at lade være med at bruge internettet, hvis du i stedet ønsker at møde personligt frem, skrive eller bruge telefonen? Svaret er naturligvis ja. Elektronisk kommunikation er et tilbud til borgerne, ikke en pligt.

Må myndighederne offentliggøre oplysninger om dig på åbne postlister på internettet?

Nogle offentlige myndigheder offentliggør lister over de henvendelser, de modtager. Det kaldes "åbne postlister" og findes grundlæggende i to udgaver – en hvor der er adgang til at se hele indholdet af myndighedens korrespondance, og en hvor der er adgang til at se lister over ind- og udgående post hos myndigheden. Dette gør myndighederne for at skabe mere åbenhed og gennemsigtighed i den offentlige forvaltning. Men hvad må de offentliggøre? Hvordan kan du være sikker på, at der ikke pludselig ligger private oplysninger om dig på kommunens hjemmeside?

Svaret er, kort fortalt, at åbne postlister på internettet er omfattet af persondataloven. Postlisten er lovlig, så længe den ikke viser mere end det, myndigheden efter anden lovgivning (især lov om offentlighed i forvaltningen) er forpligtet til at udlevere til enhver interesseret. Heri ligger selvfølgelig også, at postlisten aldrig må indeholde personoplysninger eller andre oplysninger, som er omfattet af myndighedens tavshedspligt. Det kan for eksempel være breve vedrørende enkeltpersoners private og økonomiske forhold, virksomheders økonomiske og forretningsmæssige forhold eller lignende.

Yderligere information:

["Elektronisk dokumenthåndtering og forvaltningsregler"](#)

(Forskningsministeriet 1996)

[Persondataloven](#)

[Offentlighedsloven](#)

6. Kopiering/ophavsret

I det it-baserede videnssamfund bruger du softwareprogrammer, du henter filer, læser artikler på internettet, besøger hjemmesider osv. Du kommer hele tiden i berøring med tekster, billeder, musik, edb-programmer og samlinger af links, som andre har skabt ved at udfolde deres kreativitet og tænkeevne, og som de kan have ophavsret til.

Hvad er ophavsret?

At have ophavsretten til sit "værk", som det hedder i lovens forstand (lov om ophavsret), vil sige, at man har eneret til det, man har skabt og ikke behøver finde sig i, at andre kopierer, sælger, offentliggør, ændrer eller bearbejder det. Disse rettigheder har kun ophavsmanden eller –kvinden selv. Hjemstavnsdigteren, der har

ophavsret til digtsamlingen "Lysvæld over Lolland", har derfor eneret til at fremstille flere eksemplarer af digtsamlingen, han kan tage digte ud og sætte andre ind, bestemme om den skal ud i bogform eller måske digitalt eller lægges ud på internettet, så alle kan få glæde af den. På samme måde kan han forbyde, at andre offentliggør, ændrer eller på anden måde bearbejder værket.

Må man udveksle musik, bøger, billeder mv. over internettet?

Hver gang du udveksler musik, bøger, billeder osv. med andre på internettet, laver du et nyt eksemplar af værket. Det gør du også, når du tager en fotokopi af en digtsamling. Dermed krænker du i princippet ophavsmandens eneret til at bestemme, om værket skal fremstilles i flere eksemplarer. Men der gælder forskellige regler, alt efter om du fotokopierer et eksemplar af digtsamlingen "Lysvæld over Lolland", eller om du fremstiller en digital kopi.

Når det gælder traditionel, såkaldt analog, kopiering, f.eks. fotokopiering, er det tilladt at fremstille enkelte kopier til privat brug. Ved "privat brug" forstås ikke alene dig selv, men også dine venner og bekendte og andre personer, som du er knyttet til med et personligt bånd.

Indtil 2001 har det været forbudt at fremstille digitale kopier af værker, der i forvejen var digitale, f.eks. musik-cd'er, dvd'er og e-bøger. Efter en ændring af ophavsretsloven, er det nu er tilladt at fremstille digitale kopier til personlig brug inden for husstanden. Det betyder f.eks., at du må brænde en kopi af en musik-cd til personlig brug i bilen eller sommerhuset, at du må foretage digitale optagelser af digitale radio- og tv-udsendelser og at du må kopiere materiale du finder på internettet. Det er dog en forudsætning, at kopieringen sker på grundlag af et "lovligt forlæg", dvs. at det du kopierer fra, skal være et lovligt eksemplar eller materiale der er lagt lovligt ud på internettet.

Folketinget vedtog 11. dec. 2002 en ændring i loven om ophavsret. Ændringen betyder, at du ikke må kopiere materiale der er forsynet med en kopispærring, selv om det kun er til privat brug. Du bør derfor være opmærksom på, om f.eks. en cd du overvejer at købe er forsynet med en kopispærring. Hvis den er det, så må du ikke lave kopier af den, selv om du rent teknisk kan finde ud af at bryde kopispærringen. Hvis kopibeskyttelsen i sig selv forhindrer dig i at bruge musikken eller filmen, du har købt, så er det dog lovligt at

omgå kopispærringen (f.eks. for at kunne afspille en dvd med fremmed regionskode³² eller på et Linux-system³³).

Yderligere information:

Kulturministeriet og Forbrugerrådet har sammen udarbejdet information om reglerne. Informationen kan du finde på:

www.kum.dk

Det er altså forbudt at kopiere mp3-filer og lignende, hvis de er lagt ud på Internettet uden at rettighedshaverne har givet lov. De kopier, som du fremstiller til personlig brug, må kun anvendes af dig selv eller inden for din husstand. Du må altså ikke låne dine digitale kopier ud til personer uden for husstanden, hverken i fysisk form (f.eks. på en cd), eller ved at sende en digital kopi til en ven ved hjælp af en e-mail, eller ved at lægge materialet ud på nettet.

Regler om sikkerhedskopier af software, videresalg af software mv.

De nye regler om digital kopiering til personlig brug, som Kulturministeriet arbejder på, omfatter ikke kopiering af software-programmer, som f.eks. spil til pc. Lov om ophavsret indebærer, at den, der har ret til at benytte et edb-program – typisk den, der har købt det – samtidig har ret til at lave en sikkerhedskopi af programmet, men kun hvis det er nødvendigt for at bruge programmet.

Du skal også være opmærksom på, om der i licensbetingelserne for programmet f.eks. kan stå, at det er tilladt at lave flere kopier til privat brug, f.eks. hvis man vil bruge programmet både på en stationær pc og på en bærbar.

Må man låne fra andres hjemmesider?

Hver gang du låner fra en andens hjemmeside, risikerer du at låne noget, som er ophavsretligt beskyttet og dermed også at kopiere digitale værker. Har ophavsmanden ikke givet tilladelse, må du som nævnt ovenfor kun fremstille digitale kopier til personlig brug inden for husstanden, og det kopierede materiale må ikke stilles til rådighed for personer uden for husstanden..

³² Regionskoder på DVD'er forhindrer, at danske brugere f.eks. kan afspille DVD'er beregnet for andre markeder end det europæiske

³³ Et styresystem til computeren (alternativ til eksempelvis Windows)

Yderligere information:

Ugeskrift for Retsvæsen nr. 22, 2000, side 311-319, afdeling B; om
internet-linking af Prof. dr. jur. Mads Bryde Andersen

"Hvad må jeg? - en håndbog om ophavsret" af Hanne Bender, Dansk
IT 2003

www.dansk-it.dk

Ordforklaring:

ADSL, Asymmetric Digital Subscriber Line, er en teknologi, der gør det muligt at transmittere store mængder af data på en almindelig pc via telefonnettet (fra 256 Kbps til 2 Mbps)

Browser er et program, der anvendes til www-tjenester - en grænseflade eller "vindue" til internettet.

Chipkort er plastkort, hvori der er indlagt en chip med lager eller en mikrocomputer.

Download: Overføre filer til sin egen computer fra en anden.

Fast kredsløb er en permanent åben forbindelse mellem to telefonnumre. Bruges typisk kun af virksomheder pga. prisen.

Hacking er, når en person retsstridigt forsøger at skaffe sig adgang til et it-system, som han ikke har lovlig adgang til. Metoderne hertil kan enten være tekniske (ved benyttelse af indbyggede svagheder i systemet) eller sociale (ved under foregivende af at være systemansvarlig eller lignende at få den retmæssige bruger til at give et password fra sig).

Internet er et verdensomspændende netværk, som kobler lokale netværk sammen til et stort net.

Internetudbyderen giver dig adgang til selve internettet, når din computer har ringet op til internetudbyderens webserver eller mailservr (internetcomputer).

IP-adressen - Internet Protocol - er en "teknisk" 12-cifret adresse, som computeren bruger til at finde frem til en anden bestemt computer på internet.

ISDN, Integrated Services Digital Network, er en teknologi, der gør det muligt at transportere større mængder data end ved en almindelig telefonforbindelse (64-128Kbps).

Liberaliseret: Gjort frit tilgængeligt. Åbent for andre end Tele Danmark.

Logning betyder, at man automatisk registrerer alle aktiviteter på f.eks. virksomhedens interne net, dvs. præcise angivelser af hvornår der på den enkelte computer er f.eks. sendt emails, besøgt bestemte hjemmesider osv.

OCES: Offentlige Certifikater til Elektronisk Service

Punktafgift: Omsætningsafgift der kun lægges på visse varer.

Surfe betyder, at man bevæger sig rundt på internettet ved at klikke sig ind på hjemmesider.

Søgemaskine eller søgerobot er et program, der læser www-dokumenter med det formål at finde bestemt information eller opbygge en database, der gør informationsøgning hurtigere og nemmere.

Tjenesteudbyder: Er en virksomhed, som tilbyder en ydelse til brugerne af nettet. F.eks. bestilling af billetter eller mulighed for at spille onlinespil med andre brugere af tjenesten.

Wap-telefon: En mobiltelefon, som giver mulighed for at modtage en simpel version af internettets hjemmesider.

World Wide Web eller WWW: Betegnelsen for den grafiske del af internettet, dvs. samlede mængde af hjemmesider på nettet.

Her finder du mere information:

1. Adgang til den nye informationsteknologi

[Grundloven § 76](#), kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A1953/0016930.htm>

[Folkeskoleloven § 9](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A2000/0073029.htm>

[Biblioteksloven](#) (Lov om biblioteksvirksomhed) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A2000/0034030.htm>

2. Ytringsfrihed

[Den europæiske menneskerettighedskonvention](#) kan findes på dansk på webadressen <http://www.menneskeret.dk/menneskeretieuropa/konventionen/>, eller læses på Europarådets hjemmeside <http://www.coe.int/>

[Grundloven § 77](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A1953/0016930.htm>

[Straffeloven](#) §§ 265, 266b og 267, 269-271, 273 stk 1, kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A2000/0084929.htm>

Knud Waaben, Strafferettens specielle del 5. udg. (1999), s. 210-211 og 213-234.

Vagn Greve, Strafansvar, 3. udg.(1988), s. 171-176, Kommenteret straffelov, Strafferettens specielle del 7 udg. (2001) s. 344-346.

[Pressenævnet](http://www.pressenaevnet.dk/), <http://www.pressenaevnet.dk/>

3. Registrering og overvågning

[Arbejds miljøloven](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.90/DELFIN/HTML/A1999/0078429.htm>

[Persondataloven](#) (Lov om behandling af personoplysninger) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.90/DELFIN/HTML/A2000/0042930.htm>

[Datatilsynets vejledning nr. 126 af 10. juli 2000 om registreredes rettigheder](#) Vejledningen kan findes på Datatilsynets hjemmeside på adressen http://www.datatilsynet.dk/vaerd_at_vid/index.html

Datatilsynets hjemmeside www.datatilsynet.dk

[Straffeloven § 263](#) (vedr. privatliv-brevhemmelighed)

[Grundloven § 72 \(privatliv\)](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A1953/0016930.htm>

[Den europæiske menneskerettighedskonvention art. 8.](#) kan findes på dansk på webadressen <http://www.menneskeret.dk/menneskeretieuropa/konventionen/> , eller læses på Europarådets hjemmeside <http://www.coe.int/>

Knud Waaben, Strafferetten specielle del, 5. udgave (1999) s. 197 – 200. Kommenteret Retsplejelov, Bind III (2000), s. 150-165.

[Lov om elektroniske signaturer](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A2000/0041730.htm>

[Teknologirådets rapport om elektronisk overvågning](#) kan findes på Teknologirådets hjemmeside på adressen <http://www.tekno.dk/projekter/projektsider/Afsluttede/00overvaagning/mette.htm>

[Sikkerhed ved e-post og Internet, IT-sikkerhedsrådet 2001](#) kan findes på IT-sikkerhedsrådets hjemmeside på adressen

http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=65267&leftmenu=PUBLIKATIONER

[Privatliv på Internet](#), IT-sikkerhedsrådet 1998 kan findes på IT-sikkerhedsrådets hjemmeside på adressen

http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=3810&doc_type=37&leftmenu=2&topbar=none&topmenu=0

4. Forbrugerrettigheder

Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.fs.dk

www.pbs.dk

www.Forbrugersikkerhed.dk

www.fi.dk/netbutikken/

Forbrugerrådet, www.fbr.dk/

[Lov om visse forbrugerftaler \(dørsalgsloven\)](#), Lovbekendtgørelse nr. 886 af 23. december 1987 som ændret senest ved lov nr. 442 af 31. maj 2000 kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.90/DELFIN/HTML/A1987/0088629.htm>

Romkonventionen er gennemført i dansk ret ved [lov nr. 188 af 9. maj 1984 som ændret senest ved lov nr. 442 af 31. maj 2000](#)

[Lov om EF-domskonventionen](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.90/DELFIN/HTML/A1984/0018830.htm>

[Retsplejeloven](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside http://www.retsinfo.dk/LINK_0/0&ACCN/A20020077729

[Forbrugerombudsmandens rapport om handel og markedsføring på Internettet](#)

[E-mærket](#): Oplysninger kan findes på www.e-handelsfonden.dk

[Betalingskortloven](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A2000/0041430.htm>

[Pengeinstitutankenævnet](#), www.pengeinstitutankenaevnet.dk

[Skattekontrollloven § 11 A-D](#)

Told & Skat, www.toldskat.dk eller
http://www.erhverv.toldskat.dk/obj.asp?o_id=137519&ov_id=200275

[IT- og Telestyrelsens vejledninger om digitale signaturer.](#)

[Privatliv på Internet, IT-sikkerhedsrådet 1998](#)

5. *Elektronisk sagsbehandling i det offentlige*

[Persondataloven](#) (Lov om behandling af personoplysninger) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen
<http://147.29.40.90/DELFIN/HTML/A2000/0042930.htm>

["Elektronisk dokumenthåndtering og forvaltningsregler"](#)

(Forskningsministeriet 1996) kan findes på Videnskabsministeriets hjemmeside på adressen
http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=1875&leftmenu=PUBLIKATIONER

[Offentlighedsloven](#) kan findes på Retsinformations hjemmeside på adressen <http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A1985/0057230.htm>

6. *Kopiering/ophavsret*

Ugeskrift for Retsvæsen nr. 22, 2000, side 311-319, afdeling B; om internet-linking af Prof. dr. jur. Mads Bryde Andersen

Hvad må jeg? – en håndbog om ophavsret, Hanne Bender, Dansk IT 2003, [Dansk IT](#)

7. *Hvad er it-rettigheder*

Forskningsministeriet 1999, Bilag til Det Digitale Danmark, s. 109-123

[Cyberspace Law.](#)

<http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116300e.pdf>

Medlemmer af udvalget om borgernes –it-rettigheder:

Kontorchef Kim Brinckmann, Videnskabsministeriet(fmd.)

Projektleder Ida-Elisabeth Andersen, Teknologirådet

Kontorchef Bent Bagge, Forbrugerstyrelsen

Jurist Anette Høyrup, Forbrugerrådet

Fuldmægtig Adam Lebech, Finansministeriet

Formand Rikke Frank Jørgensen, Digital Rights

Fuldmægtig Lene Pernille Jørgensen, KL

Fuldmægtig Mette Thorning Svendsen, Beskæftigelsesministeriet

Adm. Dir. Mai Buch, Dansk IT

Advokat Hanne Bender, Dansk IT

Fuldmægtig Jacob Schouenborg, Kulturministeriet

Sekretariatschef Birger Kjer Hansen, Amtsrådsforeningen

Faglig sekretær Ole Stilund Jeppesen, Teknologirådet

Næstformand Anders Christian Andersen, ITEK

Fuldmægtig Jacob Fenger Nielsen, Justitsministeriet indtil udgangen af december 2002.

Konsulent Jens Røn, Justitsministeriet fra januar 2003

Videnskabsministeriets sekretariat:

Specialkonsulent Kåre Nordahl Jacobsen

Fuldmægtig Ulrich Pinstrup